

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 6 Sayı: 25 Volume: 6 Issue: 25

-Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU Armağanı-

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

CEYHAN YILAN KALE

CEYHAN SNAKE CASTLE

Ali BORAN*

Halil SÖZLÜ**

Öz

Tarih boyunca kaleler, genellikle şehirlerin etrafı, yol kavşağı, önemli yere giden ana yol, geçit yeri, dağlar arasındaki boğaz, denize uzanan burun, kıyıda az uzaktaki adalar, köprübaşları, denizlerin boğazları gibi stratejik yerlerde, arazinin tabii özelliklerinden de yararlanılarak inşa edilmiştir. Kaleler yapılırken kolay ve az sayıda bir kuvvetle savunulabilmesi, gerektiğinde içeridekilerin dışarı çıkabilmesi için bir bölümün olması, uzun süre kuşatmalara dayanabilmesi, kalenin birkaç yönünün tabii şekilde korunması gibi unsurlar göz önünde tutularak inşa edilmiştir. Yılan Kale, yine önemli bir yol üzerinde yer almakta olup bölgedeki diğer kalelerle bağlantılı olması açısından ve Ceyhan Nehri kenarında yapılmış olması bakımından da önemli bir konuma sahiptir. Ayrıca Yılan Kale tarihi kervan yolu üzerinde yer alması bakımından önemlidir. Kale Memluklu özelliğini yansıtan Anadolu'daki önemli kalelerden biridir.

Anahtar Kelimeler: Kale, Memluklu, İç Kale, Dış Kale, Osmanlı, Yılan.

Abstract

Throughout history, the castles were usually built on the strategic positions around of cities, crossroads, gateways to an important location, passageway, the Bosphorus among mountains, the cape reaching to sea, the islands which are a little distant from shore, bridgeheads, the Bosphorus of sea by being benefitted from also natural characteristics of land.

The main view points of castle construction were building the elements suitable to defended easily by few troops, and there was a part which the inners could go out when it was necessary, the castle could endure surroundings for a long time, many directions of castle were guarded in a natural way.

The Snake Castle, takes place on an important road and has an important location because of its linking with other castles in area and also has been made near the Ceyhan riverbank. Snake Castle is also important of its place on the historical caravan road. The castle is one of the important castles which reflect the characteristics of Mamluk architecture in Anatolia.

Keywords: Castle, Mamluk, Citedal, Outside the citedal, Ottoman, Snake.

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, aliboran@selcuk.edu.tr

** Arş. Gör., Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü.

Giriş

Anadolu'da Hitit, Urartu, Roma, Bizans, Haçlı, Selçuklu Çağı, Beylikler ve Osmanlılar zamanında inşa edilen çok sayıda kaleler arasında bazı farklılıklar olmakla birlikte, yapımların teknikleri ve işlevleri açısından temel özellikler, çok eski çağlarda belirlenerek yüzyıllarca uygulanmıştır¹.

Anadolu'nun şimdiki halde bilinen en eski kalesi, Orta Kalkolitik Çağa ait olup M.Ö. 3600 yıllarına doğru tarihlenen, Mersin yakınında Yümüktepe (Soğuksutepe)'deki kaledir. Bir höyük üzerine oturan kale, taş temel üzerine tuğladan duvarlarla yapılmıştır².

Bizans döneminde Anadolu'nun yol güzergâhlarına ve deniz kenarlarına kaleler inşa edilmiştir. Türkler Anadolu'ya geldikleri zaman Orta Asya'da da alışık oldukları kale mimarisi ile karşılaşmışlardır. Anadolu'nun Türkleşmesinde fethedilen bölgelerdeki kalelerin önemli bir rolü vardır. Türkler Anadolu'ya geldikleri zaman eski çağlardan kalma, çoğu sağlam vaziyette pek çok kale ile karşılaşmışlardır. Günümüze kadar gelebilen kalelerin çoğu tamir edilerek, bazı bölümlerle eklenmiş ve Türkler tarafından kullanılmıştır. Kaleler, yörenin iklim ve topografya özelliğine en iyi biçimde uydurularak şekillendirilmiştir³. Kısaca, Paleolitik Dönem'den günümüze kadar iskân gören Anadolu'da sayısız kale yapılmış, bunların bir kısmı günümüze ulaşırken, bir kısmı da zaman içinde yıkılıp kaybolmuştur⁴.

Kaleler, genlikle iç kale, dış kale, şehristan ve ahmedek gibi bölümlerden oluşmaktadır. Ahmedek ve dış kale, bazı kalelerde bulunmamaktadır. Bunun yerine kale, sadece iç kale bölümünden ibaret olabilmektedir. Kentin asıl bölümünü oluşturan şehrin etrafını çeviren surla da dış kale adı verilmektedir. Bir surla çevrili Türk kentlerinin şehristan bölümünde; mahalleler, çıkmaz sokaklar, saray, kamu yapıları, meydan, ulu câmi, vakıf kurumları ve pazar yerleri gibi bölümler genellikle yer almaktadır⁵.

¹ Ali Boran, Anadolu'daki İç Kale Cami ve Mescitleri, Ankara, 2001, s.1

² S. Eyice "Kale", Türk Ansiklopedisi, XXI, Ankara 1974, s. 141

³ Boran, "Türk Sanatında Kale Mimarisi", Türkler Ansiklopedisi, C.7, Ankara 2002, s.878.

⁴Kalelerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: O. Piper, Burgenkunde, München, 1912, s. 10-12; S. Tay, The History of Fortification, London, 1954, s. 20-30; A. Gabriel, La Cité de Rhodés, Paris, 1921-1922, s. 50; a.mlf., İstanbul Türk Kaleleri (Çev: A. Ilgaz), İstanbul, 1941, s. 177; İ. Utkular, Çanakkale Boğazında Fatih Kaleleri, İstanbul, 1953; M. Wiener, Burger Der Kreuzritter, Berlin, 1966, 85; M. Murtaza ez-Zebidi, Tâcü'lArûs, V, Mısır, 1306, s. 479-480; O. Zirojevic, "Palanka", Studia Balcanica, no: 3, 1970, s. 173-180, F.C.E. Winter, Grek Fortification, London, 1971, s. 47-78; C. E. Arseven, "Kale", Sanat Ansiklopedisi, II, 1993, 908; N. Sevgen, Anadolu Kaleleri, I, Ankara, 1959, 5; M. Streeck, "Kale", İslâm Ansiklopedisi, VI, İstanbul, 1993, 124; V. Barthold, "Farsça'da Ark-Erk (Kal'e), (Citadel)", Belleten, XIII/50, 1949, 327; S. Eyice, "Kale", Türk Ansiklopedisi, XXI, Ankara, 1974, 137; N. Djelloul, "Les Fortifications de Bizerte l'Epoque Ottomane", Arab Historical Review for Ottoman Studies, 7-8, Zağvan, 1993, 163-204; a.mlf., Les fortifications Côtières Ottomane de la Regence de Tunis (XVI e-XIX 2 Siècles), Zağvan, 1995, 10-30; M. Z. Pakalın, "Kale", Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, II, İstanbul, 1993, 143-144; A. Ödekan, "Kale", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, II, İstanbul, 1997, 932; Tuncer Baykara, Türkiye'nin Sosyal ve İktisadi Tarihi, Ankara, s. 60-69; A. Boran, Anadolu'daki İç Kale Cami ve Mescitleri, Ankara, 2001, s. 10; a.mlf., "Osmanlı Dönemi Kale Mimarisi", Osmanlı, 10, Ankara, 1999, s. 347-363; D. Hasol, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, İstanbul, 1990, 261; M. Sözen - U. Tanyeli, Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul, 1986, 120; Muhammed Mamedov - Ruslan Muradov, The Architecture of Turkmenistan, A Concise History, Mockba, 1980; E. Kluckert, "Le Château Fort au Moyen Âge, Chevalerie et Culture de Cour", L'art Gothique, Paris, 1999, 240-242; B. Borngasser, "Les Châteaux et L'hérésie Cathares en France Méridionale", L'art Gothique, Paris 1999, 116-118; Y. Attagarriev - O. Berdievd, Türkmenistan'ın Arjitektura Yadigarları, Leningrad, 1974, 100; Erol Yıldır, Kuzey Kafkasya'da Vaynah Kule Mimarisi, İstanbul, 1997, 14; Kemal Gökân, "Kıbrıs'ın Kaleleri, Gezi, 13, İstanbul, 1998, s. 78-93; Kakacan Bayramov, "Türkmen Kaleleri", II. Müzecilik Seminer Bildirileri, 19-23 Eylül 1994, İstanbul, 1995, s. 116; N. Çam, "Osmanlı Tabyaları", Osmanlı, 10, Ankara, 1999, s. 343-346 Georgina Herrmann, Monuments of Merv Trachtional Buildings of the Kaarakum, London, 1999; Ali Boran, "The Architectural Style of Castles During The Ottoman Period", The Great Ottoman, Turkish Civilization, IV, Ankara, 2000, s. 346-363; a.mlf., "Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Kaleleri", Prof. Dr. Nejat Diyarbakırlı'ya Armağan, Ankara, 2006, s. 275 - 288; a.mlf., "Orta Asya'dan Anadolu'ya, Anadolu'dan Üç Kitaya Türk Kaleleri", Türk Dünyası Mimarlık ve Şehircilik Kurultayı, 24-27 Mayıs 2010 Astana, Ankara, 2010, s. 89-106

⁵ D. Kuban, "Anadolu Türk Tarihi Gelişimi Sosyal ve Fiziksel Özellikleri Üzerine Gelişmeler", Vakıflar Dergisi VIII, İstanbul, 1968, s. 55

Kalenin Tarihçesi

Adana'nın 35km.doğusunda, Ceyhan'ın 8 km. batısında yer alan kale, Misis ile Ceyhan arasında yükselen ve ovaya hâkim bir tepe üzerindedir(Foto. 1-2).İç Anadolu'dan gelip Gülek Boğazı yoluyla Adana, Misis, Payas ve Antakya'dan geçen tarihi kervan yolunun üzerinde bulunan Yılan Kale, dağ kaleleri zincirinin ilk halkasıdır. Daha sonra zincirin ikinci halkası Tumlu, üçüncüsü Anavarza, dördüncüsü Kozan (Sis) kaleleridir. Bu kaleler zinciri kuzeye doğru uzayıp gitmektedir.

Kaynaklar ve kalenin yapım tekniğinden yola çıkılarak ilk yapımınınortaçağda Bizans dönemine kadar uzandığı tahmin edilen kale, kısa süreli olsa Ermenilerin ve Haçlıların eline geçmiştir. Daha sonra Memluklu döneminde kale baştan sona yenilenmiştir. Günümüze ulaşan mimari dokusu ile Memluklu dönemine ait bir eserdir⁶.

Kale üç önemli özelliği ile ön plana çıkmaktadır. Birincisi; kale surları Anadolu'daki en stratejik yollara bakar ve bu da kalenin kolayca görülmesini sağlamaktadır. İkincisi; kalenin büyüklüğü ve kompleks tasarımı kalenin ortaçağ dünyasındaki en etkileyici askeri yapılardan biri olmasını sağlamıştır. Üçüncüsü ve sonuncusu, Yılan Kalesi tüm Akdeniz doğu sahil memleketlerinde en iyi korunmuş kalelerden biridir⁷.

Kalenin Konumu ve Mimari Özellikleri

Kale, kuzey güney doğrultusunda uzunlamasına bir plana sahip olup ana kaya üzerine, tepenin topografik yapısına göre inşa edilmiştir. Doğal tepenin etrafı yaklaşık 700 m. kadardır. Kale, 8 burca sahip olup burçlar ikişer katlıdır ve aralarında mazgal pencereler bulunmaktadır(Çizim 1).

Yılan Kale topografik konumuna uygun olarak üç kademeli surdan oluşmaktadır. Doğu ve güneydoğu cephelerini korumak için yapılmış olan bu surlar ile kalenin güvenliği sağlanmaktadır. Surlar, stratejik olarak yer alan kuleler tarafından korunmaktadır. Surların her birinin giriş kapısı vardır. Kalede askeri mekânlar kilise, sarnıçlar, şapel ile evler günümüze kısmen ulaşmıştır.

Kalenin Öğeleri

Kale sadece iç kaleden oluşmaktadır.İç kalenin doğu cephesi dıştan ikinci bir surla kuşatılmıştır. Kaleye giriş bu surlarda bulunan kapılarla aşamalı olarak sağlanmaktadır. Buradaki giriş kapıları A ve B kapısı olarak adlandırılmıştır. Kaledeki bölümlere de harflere göre bir tanımlama yapılmıştır.

1.“A” ve “B” Kapısı: En dış surda “A” kapısı bulunmaktadır. Bu kapı yuvarlak kemerli ve basit bir şekilde düzenlenmiştir. “A” kapısından “B” kapısına küçük bir patika yol ile geçilmektedir. “B” kapısı da yuvarlak kemerli ve düz atkı taşı olan basit bir şekilde yapılmıştır. Her iki kapı da güney taraflarında bulunan burçlar tarafından korunmaktadır(Foto.3). “B” kapısından sonra kayalıklarla kaplı küçük bir alan bulunmaktadır. Bu alan kalenin güney ucunu oluşturmaktadır. Kayalıklı alanın kuzeyinde ne olduğu tam olarak tespit edilemeyen “D” odası vardır. Bu odanın kuzeyinde ve odaya bitişik, dairesel planlı bir su deposu bulunmaktadır. Burada boru yerlerinin bulunması, buranın su deposu olduğunu kanıtlamaktadır(Foto.4).

İç kaleye geçişi sağlayan ana kapı diğer iki kapıdan daha yüksekte olup diğerlerinden daha çok korunmaktadır. Bu kapıya geçiş büyük ihtimalle taşınabilir bir merdivenle sağlanıyordu. Çünkü kapı önünde merdiven kalıntısına dair hiçbir iz yoktur. Ana kapıda, iki

⁶Kalenin Tarihçesi ile ilgili bkz. N. Sevgen, Anadolu Kaleleri, Ankara 1959, s. 337-38; H.Hunger, TabulaImperiiByzantini 5 KilkienUndlsaunen, Verlag Der ÖsterreichischenAkademie Der Wissenschaften, 1. Tell, Wien 1990, s. 321-322; Yurt Ansiklopedisi, Türkiye İl İl; Dünü, Bugünü, Yarını, C.I, İst. 1938, s. 157; WolfgangMüler-Wiener, Burgen der Kreuzritter, im Heiling Land, aufZyprenund in Der AgaisAufnahmenvanA.F.Kersting, DeutscherKunsterlagMünchen Berlin; Robert W. Edwards, TheFortifications of ArmenianCilicia, Washington 1987, s. 273.

⁷Edwards, a.g.e., s. 273

kademeli kemer anlayışı vardır. İlk kademe sivri kemerli, ikincisi basık kemerlidir. Basık kemerin altında düzgün kesme taşların sıkıştırılmasıyla oluşmuş lento bulunmaktadır. Basık kemerde iki aslan figürünün arasına bezenmiş bir insan figürü vardır. Üç kabartma, kapı kemerinin üç temel taşı üzerinde ve kilit taşında ise bağdaş kurarak oturan insan figürü bulunmaktadır(Foto. 5).

2.Muhafız Odası (E): Ana giriş kapısından sonra kapıcı odası(E) gelmektedir. Burası, iç kaleye giriş kapısına bitişik olup, kare planlı ve Memluklu mimarisinde sık karşılaştığımız çapraz tonozla örtülüdür(Foto.7). Kapı doğu ve batısında bulunan iki büyük kule ile korunmaktadır. Batıdaki kule, kapıcı odasına bitişik olup kuleye çıkış buradan sağlanmaktadır. Kapıcı odası, iç kaleye sivri kemerli bir eyvan şeklinde açılmaktadır.

3.Sarnıçlar (M-H): "M" sarnıcı "L" kulesinin yaklaşık 25m.güneyinde bulunmaktadır. Güney-kuzey doğrultusunda dikdörtgen planlı olup beşik tonozla örtülüdür. Bu sarnıca güney kısmında bulunan bir merdivenle inilmektedir(Foto.8-9).

"H" sarnıcı şapelin kuzeybatısında yer almaktadır. Sarnıç kuzey-güney yönünde uzantılı olup ana kaya içerisine yapılmıştır. Sarnıca giriş kuzey yönde bulunan dar bir açıklık ile sağlanmaktadır. Sarnıcın önemli özelliği duvarların yere yakın kısımlarında doğal kayayla kaplanmış olması ve istenilen yerlerde de tuğlayla destek sağlanmasıdır. Tuğla malzeme daha çok ana kaya ile üst örtü arasında yatay ve düzenli bir şekilde dizilmiştir⁸. Sarnıcın iç kısmı sıvalı bir haldedir. Üst örtü taşların sıkıştırılmasıyla oluşturulan beşik tonozdur. Günümüzde üst örtüde yer yer yıkılmalar meydana gelmiştir.

4.Şapel (G): Toplantı odasının kuzeyindeşapel yer alır. Doğu-batı yönünde dikdörtgen planlı olup üzeri beşik tonozla örtülü iken günümüze yıkık bir halde gelebilmiştir. Kuzey duvarı ile doğudaki apsis yarım yuvarlağı günümüze kadar sağlam kalabilmiştir (Çizim-2)(Foto.10).

5.Toplantı Salonu (F): Kapıcı odasının kuzeydoğusunda, beşgen bir plana sahip, günümüzde yıkık vaziyette olan bir toplantı salonu bulunmaktadır.(Foto. 11)

6."J" Odası:"J" odası kısmen yeraltında bulunmakta olup buraya güney cephede bulunan bir kapıdan girilmektedir. Bu giriş, lentollü iki tane tahta kapının bulunduğunu gösteren milden yapılmış iki deliğe sahiptir. Kapı, duvardan çok düşük seviyede olduğundan dolayı burası bir sarnıç olamaz. Odanın doğu ve batı duvarlarında sivri kemerli pencereler bulunmaktadır. Duvarlar ana kayaya göre uyarlanmıştır. "J" odasının üst katında, duvar kalınlığında dört mazgal pencerele oda bulunmaktadır. Burası günümüzde yıkık bir halde olup sadece mazgal pencereler kalmıştır.(Foto. 12)

7.Kuleler: Kuleler günümüze kadar en sağlam şekilde gelen öğelerdir. Kulelerin diğer bir özelliği içten iki katlı olup iç kısımlarının barınacak mekân olarak kullanılmasıdır.(Foto. 13)

"C" kulesi tamamen duvarlarla kuşatılmış ve mazgal siperleriyle tamamlanmıştır. "C" kulesinin hemen kuzey duvarında özel bir tuvalet vardır. Mazgal siperlerin sadece birkaç parçası batı duvarında bulunmaktadır. "C" kulesinin kuzeydoğusu ile "B" kapısının batısı arasında ince bir duvar bulunmaktadır. Bu duvar, "B" kapısından gelebilecek herhangi bir düşman saldırısından iç kaleyi korumak için yapılmıştır.

"I" kulesi iç kalenin kuzeyinde yer almakta olup kalenin en büyük kulelerindedir. Kuzey cepheyi koruyan kule iki katlı olarak yapılmıştır. Dıştan dairesel içten kareye yakın dikdörtgen planlıdır. Kuleye giriş güneyde bulunan basamaklarla sağlanmaktadır. Kulenin alt katındaki odada pencere bulunmazken üst katta batıya bakan iki, kuzeye bakan bir ve doğuya bakan bir olmak üzere toplam dört mazgal pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerden kuzeye bakanı diğerlerden daha büyük yapılmıştır. Alt kat ile üst kat arasındaki haberleşme, üst katın zemininin ortasında yer alan açıklık sayesinde sağlanmaktadır. Kulenin doğusuna bitişik

---

⁸Edwards, a.g.e., s. 273

kuzeye açılan bir kapı bulunmaktadır. Muhtemelen bu iç kaleye girişi sağlayan ikinci kapıdır. Çünkü bu kapı da ana giriş kapısı gibi iki yanda iki kule ile korunmaktadır. Kapının hemen doğusunda "I" kulesinden daha küçük ikinci bir kule daha bulunmaktadır.

"K" kulesi, "L" kulesi ile "I" kulesi arasında yer almaktadır. Kule "L" kulesi ile birlikte batı ve kuzeybatı cepheleri korumaktadır. Dıştan ve içten dairesel planlı olan kulede iki mazgal pencere bulunmaktadır.

"L" kulesi, "K" kulesinin güneyinde yer almakta olup batı cephesini koruyan en büyük kuledir. Dıştan yuvarlak içten dikdörtgen planı olan kuleye giriş kulesinin güneydoğu köşesine açılan kapı ile sağlanmaktadır. Kapı surun üzerindeki seyirdim üzerine açılmaktadır.

Ana giriş kapısını koruyan kuleler de diğer kuleler gibi dıştan dairesel planlı olarak yapılmışlardır. Ana giriş kapısını korudukları için bu kulelerin önemi diğer kulelerden daha fazladır. Her iki kule de iki katlı olarak yapılmış ve giriş kapısı bu kulelerden batıda olana bitişik bir şekilde inşa edilmiştir.

8.Tuvaletler:"L" kulesinin güneybatı köşesinde ve "I" kulesinin batı duvarında,"L" kulesinin güneydoğu köşesi yan tarafında ve güney kulesi ile "C" kulesi arasındaki ara yolda iki tuvalet bulunmaktadır.(Foto. 14)

Değerlendirme ve Sonuç

Tarih boyunca hem jeopolitik hem de sosyo-ekonomik bir öneme sahip olan Anadolu'da birçok sayıda kale inşa edilmiştir. İnşa edilen bu kalelerin kesin tarihini saptamak oldukça zordur. Anadolu birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı için her uygarlık kalelere birtakım ilaveler ve onarımlarda bulunduğundan orijinal şekliyle günümüze ulaşan kalelerin sayısı oldukça azdır. Anadolu'da yapılan yapıım tekniği ve plan bakımından bazı farklılıklar olsa da aynı amaca hizmet etmiştir. Kaleler topografik ve coğrafik konumları dikkate alınarak inşa edilmişlerdir. Yılan Kale de topografik olarak ana kaya üzerine yapılmıştır. Coğrafik olarak Akdeniz sahilinde tarihi kervan yolu üzerinde yer alması bakımından önemlidir.

Yılan Kale Memluklu mimari özelliklerini gösteren bir kimliğe bürünerek günümüze ulaşmıştır. Memluklara ait olan Ürdün Aclun Kalesi⁹(Foto. 15), Halep İç Kalesi¹⁰(Foto. 16) ve Kerek Kalesi¹¹(Foto. 19) çapraz tonoz örtü sistemi Yılan Kale'deki çapraz tonozla benzerlik gösterir¹². Yine Kâhta Kalesi, Urfa Çimdin Kale¹³, Şanlıurfa Kalesi¹⁴, Gaziantep İç Kalesi¹⁵(Foto. 17), Bosra İç Kalesi(Foto. 20), Şam İç Kale Burcu¹⁶(Foto. 18), Birecik Kalesi¹⁷ gibi Memluklu kaleleriyle de malzeme bakımından benzerlik gösterir. Genel olarak, kalenin duvar iççiliğinde Memluklu özelliği görülmektedir. Bu, ortası kabarık etrafı düz taşların sık olarak kullanılmasından anlaşılmaktadır.

İç kaleye girişi sağlayan basık kemerli kapı üzerinde yer alan üç kabartma vardır. Kilit taşında, Memluklu hükümdarı olduğunu düşündüğümüz oturan bir figür bulunmaktadır. Hükümdarın iki yanında aslan figürleri işlenmiştir. Sağ tarafta bulunan aslan figürü tahrip olmuş ve aslandan çok az izler görülmektedir. Sol tarafta yer alan hanedan armacılığına¹⁸ ait aslan figürünün yüzü öne eğilmiş şekildedir. Aslan arka ayakları üzerinde ayakta durur şekilde

⁹ Halil Sözlü, Ürdün-Aclun'daki Mimari Eserler, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 2009, s. 85.

¹⁰ Boran, a.g.m.,2002, s.878.

¹¹ Sözlü, a.g.t., s.85.

¹² M. Meinecke, DieMamlukischeArchitectur in AgyptenundSyrien, I-II, Glückstadt 1992; H. Laoust, LesFouverneurs de DamassouslesMamelouks et lesPremiersOttomans (659/1156 - 1260/1744), TraductiondesAnnalesd'Ibn Tulun et d'IbnGum'a, Damas 1952

¹³Boran, a.g.m.,2002, s.878.

¹⁴ Boran, a.g.m., 2006, s. 277.

¹⁵Boran, a.g.m.,2002, s.878.

¹⁶ Sözlü, a.g.t., s.85.

¹⁷Boran, a.g.m.,2002, s.878.

¹⁸Edwards, a.g.e., s. 275.

tıpkı bir insanı andırmaktadır. Kuyruğunun sonu bitkisel motif gibi bükülmüştür. Yüzü, küçük bir burun, iki göz, geniş ağız ve iki üçgen kulaklarla tamamlanmıştır. Hükümdar figürü, dört tane ters çevrilmiş zambak çiçeğinin üzerine oturmuş ve her iki elinde kılıç tutuyor gibi durmaktadır.

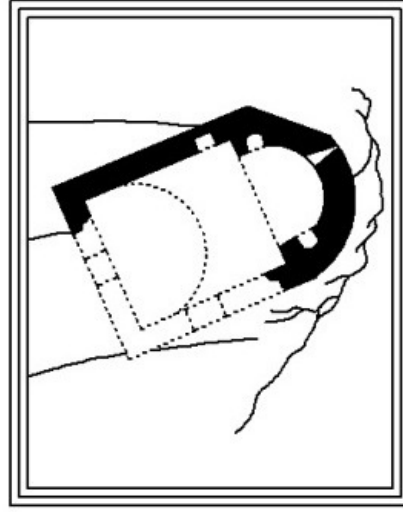
Figürün bağdaş kurup oturması Orta Asya'dan gelen bir özelliktir. Altındaki zambak çiçeği saflığı ve temizliği ifade ederken, iki yanındaki aslan kabartmaları da gücü, kuvveti ve iktidarı simgelemektedir.

Kale, günümüzde birinci derecede sit alanıdır. Kalede yapılacak arkeolojik kazılar kalenin tarihi hakkında bizlere daha fazla bilgi sunacaktır.

KAYNAKÇA

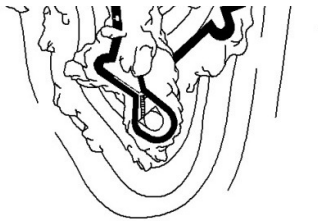
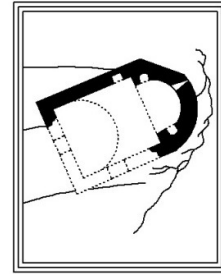
- ARSEVEN, C. E.; "Kale", Sanat Ansiklopedisi, II, 1993, s. 908.
- ATTAGARRİEV, Y. - O., BERDİEV vd.; Türkmenistan'ın Arjitectura Yadigarları, Leningrad, 1974.
- BARTHOLD, V.; "Farsça'da Ark-Erk (Kal'e), (Citadel)", Belleten, XIII/50, 1949, 327.
- BAYKARA, Tuncer; Türkiye'nin Sosyal ve İktisadi Tarihi, Ankara, 1999.
- BORAN, Ali; Anadolu'daki İç Kale Cami ve Mescitleri, Ankara, 2001.
- ; "Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Kaleleri", Prof. Dr. Nejat Diyarbakırlı'ya Armağan, Ankara, 2006, s. 275 - 288.
- ; "Türk Sanatında Kale Mimarisi", Türkler Ansiklopedisi, C.7, Ankara 2002, s.876 - 892.
- ; "Osmanlı Dönemi Kale Mimarisi", Osmanlı, 10, Ank., 1999, s. 347- 363.
- ; "The Architectural Style of Castles During The Ottoman Period", The Great Ottoman, Turkish Civilisation, IV, Ankara, 2000, s. 346-363.
- ; "Orta Asya'dan Anadolu'ya, Anadolu'dan Üç Kıtaya Türk Kaleleri", Türk Dünyası Mimarlık ve Şehircilik Kurultayı, 24-27 Mayıs 2010 Astana, Ankara, 2010, s. 89-106.
- BORNGASSER, B.; "Les Châteaux et L'hérésie Cathares en France Méridionale", L'art Gothique, Paris 1999, 116-118.
- ÇAM, N.; "Osmanlı Tabyaları", Osmanlı, 10, Ankara, 1999, s. 343-346
- DJELLOUL, N.; "Les Fortifications de Bizerte l'Epoque Ottomane", Arab Historical Review For Ottoman Studies, 7-8, Zağvan, 1993, 163-204.
- ; Les Fortification Côtières Ottomane de la Regence de Tunis (XVI e-XIX 2 Siècles), Zağvan, 1995, 10-30.
- EDWARDS, Robert W.; The Fortifications of Armenian Cilicia, Washington, 1987.
- EYİCE, S.; "Kale", Türk Ansiklopedisi, XXI, Ankara 1974, s. 141. M. Murtaza ez-Zebidi, Tâcü'lArûs, V, Mısır, 1306, s. 479-480.
- GABRİEL, A.; La Cité de Rbodes, Paris, 1921-1922.
- ; İstanbul Türk Kaleleri (Çev: A. Ilgaz), İstanbul, 1941. GÖKAN, Kemal; "Kıbrıs'ın Kaleleri", Gezi, 13, İstanbul, 1998.
- HASOL, D.; Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, İstanbul, 1990. HERRMANN, Georgina; Monuments of Merv Trachitional Buildings of the Kaarakum, London, 1999.
- HUNGER, H.; Tabula Imperii Byzantini 5 Kilikien Und Isaurien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 1. Tell, Wien 1990.
- KAKACAN, Bayramov; "Türkmen Kaleleri", II. Müzecilik Seminer Bildirileri, 19-23 Eylül 1994, İstanbul, 1995.
- KLUCKERT, E.; "Le Château Fort au Moyen Âge, Chevalerie et Culture de Cour", L'art Gothique, Paris, 1999, 240-242.
- KUBAN, D.; "Anadolu Türk Tarihi Gelişimi Sosyal ve Fiziksel Özellikleri Üzerine Gelişmeler", Vakıflar Dergisi VIII, İstanbul, 1968.
- LAOUST, H.; Les Fouverneurs de Damassous les Mamelouks et les Premiers Ottomans (659/1156 - 1260/1744), Traduction des Annales d'Ibn Tulun et d'Ibn Çum'a, Dama, 1952.
- M. MURTAZA ez-ZEBİDİ; Tâcü'lArûs, V, Mısır, 1306.
- MAMEDOV, Muhammed - MURADOV, Ruslan; The Architecture of Turkmenistan, A Concise History, Mockba, 1980.
- MEİNECKE, M.; Die Mamlukische Architectur in Agypten und Syrien, I-II, Glückstadt 1992.
- ÖDEKAN, A.; "Kale", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, II, İstanbul, 1997, 932.
- PAKALIN, M. Z.; "Kale"; Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, II, İstanbul, 1993, 143-144.
- PİPER, O.; Burgenkunde, München, 1912.
- SEVGİN, N.; Anadolu Kaleleri, Ankara 1959.
- SÖZEN, M. - TANYELİ, U.; Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul, 1986
- SÖZLÜ, H. - Ürdün-Aclun'daki Mimari Eserler, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 2009.
- STREECK, M.; "Kale", İslâm Ansiklopedisi, VI, İstanbul, 1993, 124.
- TAY, S.; The History of Fortification, London, 1954.
- UTKULAR, İ.; Çanakkale Boğazında Fatih Kaleleri, İstanbul, 1953.
- WİENER, M.; Burger Der Kreuzritter, Berlin, 1966.
- WİNTER, F.C.E.; Greek Fortification, London, 1971.
- YILDIR, Erol; Kuzey Kafkasya'da Vaynah Kule Mimarisi, İstanbul, 1997.
- YURT ANSİKLOPEDİSİ; Türkiye İl İl; Dünü, Bugünü, Yarını, C.I, İst. 1938, s. 157.
- ZİROJEVIĆ, O.; "Palanka", Studia Balcanica, 1970.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

11.05.2010

G.R. Youngs'tan Düzeltilerek
H. SÖZLÜ

11.05.2010

G.R. Youngs'tan Düzeltilerek
H. SÖZLÜ

Çizim 1. Yılan Kale Planı (G.R. Youngs'tan İşlenerek)

Çizim 2. Şapel (G) planı

Fotoğraf 1. Ceyhan Nehri ve Yılan Kale'nin Güneyden Görünümü

Fotoğraf 2. Kuzeyden Hava Fotoğrafı-Genel Görünüm

Fotoğraf-3. Doğudaki Surlarda Bulunan A ve B Kapıları

Fotoğraf-4. "D" Odası

Fotoğraf-5. İç Kaleye Giriş Kapısı

Fotoğraf-6. İç Kale giriş Kapısı Üzerindeki Figürlü Süslemeler

Fotoğraf-7. "E" Muhafız Odasındaki Çapraz Tonoz Örtü Sistemi

Fotoğraf-8. "M" Sarnıcı

Fotoğraf-9. "H" Sarnıcı

Fotoğraf-10. "G" Şapel

Fotoğraf-11. "F" Toplantı Salonu.

Fotoğraf-12. "J" Odası.

Fotoğraf-13. Kuleler Genel Görünüm.

Fotoğraf-14. Tuvalet.

Fotoğraf-15. Ürdün Aclun Kalesi Çapraz Tonoz Örtü Sistemi.

Fotoğraf-16. Halep İç Kalesi

Fotoğraf-17. Gaziantep İç Kale Burcu

Fotoğraf-18. Şam İç Kale Burcu

Fotoğraf-19. Kerek Kalesi Surları

Fotoğraf-20. Bosra İç Kale Surları